

ΜΑΘΗΜΑ/ΤΑΞΗ:	ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ :	17/01/2026

**ΟΜΑΔΑ Α΄****ΘΕΜΑ Α1**

**Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:**

**α. Συνθήκη των Σεβρών**

Τον Ιούλιο του 1920 υπογράφηκε η Συνθήκη των Σεβρών, που μεταξύ άλλων όριζε ότι η περιοχή της Σμύρνης θα βρισκόταν υπό ελληνική διοίκηση και κατοχή για πέντε χρόνια. Ύστερα από την περίοδο αυτή θα μπορούσαν οι κάτοικοι με δημοψήφισμα να αποφασίσουν την προσάρτηση της περιοχής στην Ελλάδα.

**β. Συνθήκη Βουκουρεστίου**

Μετά την υπογραφή της συνθήκης του Βουκουρεστίου τον Αύγουστο του 1913, με την οποία τερματίζονταν οι Βαλκανικοί πόλεμοι, Έλληνες από τη Βουλγαρία, καθώς και από τη Δυτική Θράκη και το τμήμα της Ανατολικής Μακεδονίας, που είχαν κατακυρωθεί στη Βουλγαρία, καθώς και από περιοχές που είχαν παραχωρηθεί στη Σερβία, έφθασαν στην Ελλάδα.

**Μονάδες 10****ΘΕΜΑ Α2**

**Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη Σωστό, αν η πρόταση είναι σωστή, ή Λάθος, αν η πρόταση είναι λανθασμένη.**

- α. Ο Ρωσοτουρκικός Πόλεμος λειτούργησε ανασταλτικά στις προσπάθειες ανάκτησης της Ηπείρου, Θεσσαλίας και Μακεδονίας. **(Λάθος)**
- β. Το μεγάλο προσφυγικό ρεύμα από την Κρήτη ξέσπασε το 1868. **(Σωστό)**
- γ. Η υπογραφή της Συνθήκης του Βουκουρεστίου έγινε το 1912. **(Λάθος)**
- δ. Μετά την καταστροφή της Σμύρνης, στους κατοίκους της Δυτικής Θράκης δόθηκε προθεσμία ενός μήνα για να εκκενώσουν την περιοχή. **(Λάθος)**
- ε. Το Ταμείο Περιθάλψεως προσφύγων ανέλαβε την προσωρινή τους στέγαση τον Νοέμβριο του 1922. **(Σωστό)**

**Μονάδες 10****ΘΕΜΑ Α3**

**Να αντιστοιχήσετε τους αριθμούς της Στήλης Α με τα γράμματα της Στήλης Β.**

1. : β.
2. : δ.
3. : ε.

4. : α.

5. : γ.

**Μονάδες 5**

### **ΘΕΜΑ Β1**

**α) Ποιες ήταν οι προσφυγικές ροές εξαιτίας του Ρωσοτουρκικού πολέμου (1877-1878);**

**Μονάδες 8**

Ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος (1877-1878) αναθέρμανε το όνειρο της ανάκτησης της Ηπείρου, της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας. Η Ελλάδα επιχείρησε να ενισχύσει την υπεράσπιση των ελληνικών δικαίων με την υπόθαλψη επαναστατικών κινημάτων στις επαρχίες αυτές. Τον Ιανουάριο του 1878 ιδρύθηκε στην Αθήνα η *Μακεδόνικη Επιτροπή*, με σκοπό την οργάνωση επανάστασης στη Μακεδονία. Πάλι οι Μακεδόνες πρόσφυγες της Νέας Πέλλας, και άλλοι της Εύβοιας, ανταποκρίθηκαν στις προσπάθειες της Επιτροπής να συγκεντρώσει στρατιωτική δύναμη. Η επανάσταση ξέσπασε στον Όλυμπο, στα Πιέρια και στη Χαλκιδική και έληξε με ανακωχή μεταξύ των Ελλήνων επαναστατών και των Τούρκων. Πολλοί επαναστάτες πέρασαν για ασφάλεια στην ελεύθερη Ελλάδα. Λίγο αργότερα, μερικοί απ' αυτούς επέστρεψαν στις περιοχές τους.

**β) Πώς εξελίχθηκε το προσφυγικό ζήτημα στην Κρήτη μετά και τη μεγάλη επανάσταση του 1866-1869;**

**Μονάδες 7**

Μικρός αριθμός Κρητών είχε καταφύγει στην ελεύθερη Ελλάδα το 1841, μετά την αποτυχία κινήματος στην Κρήτη. Η Κρητική επανάσταση όμως του 1866-1869 ήταν αυτή που προκάλεσε το μεγαλύτερο προσφυγικό κύμα στο δεύτερο μισό του 19ου αιώνα. Οι πρώτες κρητικές οικογένειες έφθασαν τον Ιούλιο του 1866 στον Πειραιά και τη Σύρο μέσω Κυθήρων. Την ίδια εποχή συστάθηκε στην Αθήνα η *Κεντρική Επιτροπή υπέρ των Κρητών*, που μαζί με την αντίστοιχη της Σύρου ανέλαβαν την ενίσχυση του κρητικού αγώνα. Για τον ίδιο σκοπό, και ιδιαίτερα για την περίθαλψη των αμάχων προσφύγων, ιδρύθηκαν στο εξωτερικό διάφορες επιτροπές, όπως αυτή του Λονδίνου, η οποία, σε συνεργασία με την «*Αγγλοελληνική Επιτροπή*» στην Αθήνα, ανέλαβε την περίθαλψη 4.500 προσφύγων.

### **ΘΕΜΑ Β2**

**Ποιες περιοχές εγκαταλείπονται μετά την καταστροφή της Σμύρνης (1922) και κάτω από ποιες συνθήκες;**

**Μονάδες 10**

Ήδη, πριν από τον Αύγουστο του 1922, ελληνικοί πληθυσμοί της Μικράς Ασίας (Πόντου, Κιλικίας, Καππαδοκίας) είχαν εγκαταλείψει τα σπίτια τους και είχαν καταφύγει στη Σμύρνη ή την Ελλάδα. Μετά την καταστροφή της Σμύρνης σειρά είχαν τα Βουρλά, το Αϊβαλί και τα Μοσχονήσια. Διώξεις σημειώθηκαν και στη βορειοδυτική Μικρά Ασία (Προποντίδα και αλλού).

Αιχμάλωτοι στρατιώτες και ντόπιοι άνδρες 18-45 ετών συγκεντρώθηκαν σε στρατόπεδα και σχηματίστηκαν πορείες αιχμαλώτων και ομήρων προς το εσωτερικό της Μικράς Ασίας.

## ΟΜΑΔΑ Β΄

Γ. Με βάση το παρακάτω κείμενο και αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις, να αναφερθείτε στην κρίση που ξέσπασε στις σχέσεις ετεροχθόνων και αυτοχθόνων από τον Ιανουάριο του 1844 και να παρουσιάσετε την επιχειρηματολογία με την οποία η κάθε πλευρά στηρίζει τη θέση της.

### Μονάδες 25

Το θέμα των σχέσεων αυτοχθόνων και ετεροχθόνων, που δίχασε την κοινή γνώμη, παρουσιάστηκε στο πολιτικό πεδίο ως διαμάχη στις θυελλώδεις συζητήσεις της Εθνοσυνέλευσης που συνήλθε μετά την επανάσταση της 3<sup>ης</sup> Σεπτεμβρίου 1843.

Η κύρια κρίση ξέσπασε τον Ιανουάριο του 1844 με την έναρξη της συζήτησης για το δημόσιο δίκαιο των Ελλήνων και ειδικά για το άρθρο που καθόριζε τις προϋποθέσεις για την απόκτηση της ιδιότητας του Έλληνα πολίτη. Αφορμή ήταν η πρόταση που υποβλήθηκε στην Εθνοσυνέλευση και η οποία ζητούσε την απομάκρυνση από δημόσιες θέσεις όλων αυτών που είχαν εγκατασταθεί στην Ελλάδα μετά την επανάσταση, περιορίζοντας τις θέσεις απασχόλησης για τους αγωνιστές και τις οικογένειές τους. **Σύμφωνα με το ιστορικό παράθεμα του Ι. Δημάκη από το έργο του «Η πολιτειακή μεταβολή του 1843 και το ζήτημα των Αυτοχθόνων και των Ετεροχθόνων», οι πληροφορίες αυτές επιβεβαιώνονται. Ειδικότερα στο απόσπασμα παρουσιάζεται η άποψη του αυτοχθονιστή Ιωάννη Μακρυγιάννη ο οποίος αναφέρει ότι η πλειοψηφία των αυτοχθονιστών, στο όνομα της πατρίδας, επέδειξε αρκετή ανεκτικότητα αναφορικά με τους ετεροχθονιστές. Εκείνοι – δηλαδή οι ετεροχθονιστές – κατέλαβαν σημαντικές θέσεις του δηmosίου και στερούσαν με τον τρόπο αυτό από το ντόπιο ελληνικό στοιχείο την ανέλιξη στο δημόσιο και την οικονομική ενίσχυση των οικογενειών τους. Επισημαίνει λοιπόν, ότι έφτασε το πλήρωμα του χρόνου και οι αυτοχθονιστές οφείλουν να διεκδικήσουν τη δική τους ευμάρεια.** Στη συζήτηση που ακολούθησε, άλλοι πληρεξούσιοι απαίτησαν συνταγματική απαγόρευση της κατάληψης δημοσίων θέσεων από τους ετεροχθόνους (συνεπώς και την απόλυση όσων ήδη κατείχαν δημόσιες θέσεις). **Το ιστορικό παράθεμα συμφωνεί με αυτές τις πληροφορίες. Ο Ιωάννης Μακρυγιάννης ως πληρεξούσιος αυτοχθονιστής δηλώνει ρητά τη στήριξη της πρότασης για αποκλεισμό των ετεροχθονιστών από το σύνολο των δημοσίων θέσεων.** Άλλοι εναντιώθηκαν με οργή σε κάθε συνταγματική ρύθμιση που θα καθιέρωνε διακρίσεις μεταξύ των Ελλήνων. **Η ιστορική πηγή, πράγματι επιβεβαιώνει την εναντίωση αυτή. Στο ίδιο κείμενο παρουσιάζεται και η άποψη του πληρεξούσιου ετεροχθονιστή Ευστάθιου Σίμου. Ο Ε. Σίμος, υποστηρίζει ότι η πατρίδα, η Ελλάδα πρέπει να είναι ένα αδιαίρετο όλον για όλους του Έλληνες, οι οποίοι αγωνίστηκαν για την απελευθέρωσή της. Αναφέρει λοιπόν, ότι η ένωση και ο αγώνας προς την ελευθερία ήταν μία πράξη «ειλικρινής» και «αδελφική». Τώρα όμως, με τις προτάσεις που έχουν κατατεθεί στην Εθνοσυνέλευση, αποδεικνύεται ότι η υπάρχει σκοπιμότητα διάκρισης των Ελλήνων, οι**

οποίοι ζουν σε απελευθερωμένες περιοχές με αυτούς που ακόμη βρίσκονται σε αλύτρωτα εδάφη. Τελικά το πρόβλημα δεν λύθηκε με συνταγματική ρύθμιση, αποφασίστηκε όμως να υπάρξει στο μέλλον σχετική νομοθετική πράξη.

**Δ. Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις και αξιοποιώντας τις πληροφορίες των παρακάτω παραθεμάτων να αναφερθείτε στο περιεχόμενο, στους όρους, στις ρυθμίσεις και στον χαρακτήρα της Σύμβασης της Λοζάνης για την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας.**

#### Μονάδες 25

Στις 24 Ιουλίου 1923 υπογράφηκε η Συνθήκη ειρήνης της Λοζάνης. Έξι μήνες πριν, στις 30 Ιανουαρίου 1923, είχε υπογραφεί η ελληνοτουρκική Σύμβαση, η οποία ρύθμιζε την ανταλλαγή των πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας. Προβλεπόταν η υποχρεωτική ανταλλαγή μεταξύ των Ελλήνων ορθόδοξων κατοίκων της Τουρκίας και των Μουσουλμάνων κατοίκων της Ελλάδας. **Πράγματι, σύμφωνα με το πρώτο ιστορικό παράθεμα, το οποίο αποτελεί απόσπασμα από το έργο των Θ. Μ. Βερέμη και Ι. Σ. Κολιόπουλου, «Νεότερη Ελλάδα: Μία Ιστορία από το 1821», το κριτήριο για την ανταλλαγή υπήρξε η θρησκεία. Απόρροια αυτού ήταν να περιέλθουν πολλοί Τουρκόφωνοι ελληνορθόδοξοι και ελληνόφωνοι μουσουλμάνοι χωρίς να το θέλουν, σε χώρες που ήταν ξένες στα ήθη και στη γλώσσα τους.** Αυτή η ρύθμιση θα ίσχυε τόσο γι' αυτούς που παρέμεναν στις εστίες τους, όσο και για εκείνους που είχαν ήδη καταφύγει στην ομόθρησκη χώρα. Μάλιστα, η ανταλλαγή ίσχυσε αναδρομικά για όλες τις μετακινήσεις που έγιναν από τη μέρα που κηρύχθηκε ο Α' Βαλκανικός πόλεμος (18 Οκτωβρίου 1912). **Σύμφωνα με την ίδια ιστορική πηγή, ο Βενιζέλος είχε παραδεχτεί λίγα χρόνια μετά την υπογραφή της Σύμβασης, ότι ο βασικός λόγος για την υπογραφή της δεν ήταν τόσο μια συμφωνία για την ανταλλαγή ελληνικών και μουσουλμανικών πληθυσμών και των περιουσιακών τους στοιχείων, αλλά η επίτευξη μιας νόμιμης συμφωνίας με στόχο την οριστική εκδίωξη του μουσουλμανικού πληθυσμού από την Ελλάδα μετά την εκδίωξη των Ελλήνων από την Τουρκία.** Από την ανταλλαγή αυτή εξαιρέθηκαν οι Έλληνες ορθόδοξοι της Κωνσταντινούπολης, της Ίμβρου και της Τενέδου και οι Μουσουλμάνοι της Δυτικής Θράκης.

Οι ανταλλάξιμοι, σύμφωνα με τη σύμβαση ανταλλαγής θα απέβαλαν την παλιά ιθαγένεια και θα αποκτούσαν την ιθαγένεια της χώρας στην οποία θα εγκαθίσταντο, ενώ είχαν δικαίωμα να μεταφέρουν την κινητή περιουσία τους, **πληροφορία η οποία επιβεβαιώνεται και από τη μαρτυρία που παρατίθεται στη δεύτερη ιστορική πηγή, «η Έξοδος», από Κέντρο Μικρασιατικών Σπουδών, σύμφωνα με την οποία οι αρμόδιοι άνθρωποι της Επιτροπής κατέγραψαν τα ονόματα και τις περιουσίες των Ελλήνων που θα έφευγαν από την Τουρκία και τους συνέστησαν αφενός να πουλήσουν όσα μπορούσαν από την κινητή τους περιουσία και τα υπόλοιπα να τα μεταφέρουν μαζί τους στην Ελλάδα.** Επίσης, οι ανταλλάξιμοι είχαν δικαίωμα να πάρουν από το κράτος στο οποίο μετανάστευαν ως αποζημίωση περιουσία ίσης αξίας με την ακίνητη περιουσία που εγκατέλειπαν φεύγοντας, ενώ θα διευκολύνονταν στη μετακίνηση τους από τη Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής.

Η συμφωνία αυτή για ανταλλαγή πληθυσμών διέφερε από τις προηγούμενες. Καθιέρωνε για πρώτη φορά τη μαζική μετακίνηση πληθυσμών και είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, ενώ οι

μέχρι τότε συμφωνίες προέβλεπαν εθελοντική μετανάστευση κατοίκων κάποιων επίμαχων περιοχών.

